

Inatsisartunut ilaasortaq Aleqa Hammond, Siumut
Maani

Nunatsinni qanga kingullermik nannunik kisitsisoqarneranut apeqquteqaat nr. 81- imut akissut

Inatsisartut suleriaasianni § 36 imm. 1 naapertorlugu, qanga kingullermik nunatsinni nannut amerlassusaat paasiniarlugu kingullermik ingerlatsisoqarsimaneranut tunngasumik apeqquteqaammik saqqummiussisimavutit. Apeqquteqaatit uanga naalakkersuisoqarfinnut akisassanngorlugu innersuunneqarpoq.

5. maj 2010
j. nr.: 01.28/2010-81
Postboks 269
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 47 04
E-mail: apnn@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Apeqqut:

Qanga kingullermik nunatsinni nannut amerlassusaat paasiniarlugu kingullermik kisitsisoqarpa aammalu sumi tamanna ingerlanneqarpa ? Ilangullugu paaserusuppat nanoqassuseq qanoq isikkoqarnersoq.

Akissut

Pingortitaleriffik ilisimatitsivoq, Kalaallit Nunaanni nanoqatigiit tallimaasut paasineqarsimasoq. Tamanna nannut sananeqaatitigut kingornuttagaasa paasiniarneqarnerisigut aammalu nannut nalunaaqutsikkat ingerlaarnerisa misissorneqarnerisigut paasineqarsimavoq. Tunumi nanoqatigiit saniatigut, Kitaani nanoqatigiit piffinni ukunaniippat Kane Bassin-imi, Baffin Bugt aamma Davis Stræde-mi. Kitaani nanoqatigiit Canadainiullu "ataatsimoorussarineqarput", taavani aamma piniagaapput. Nanoqatigiit Tunumiittut sikorsuarnik Kujataata kitaanut anngussinnaasarput aamma, nunatsinniillu taamaallaat iluaqutigineqarlutik. Taakkulu saniatigut nunatta avannaani Arktiske Bassin-imi nanoqatigeeqarpoq, taakkulu kisinneqanngisaannarsimapput, iluaqutigineqanngillat aamma.

Tunumi nannunik tamakkiisumik kisitsisoqarnikuunngisaannarpoq. Piffissami 1993-2003-mut agguaqatigiissillugu nannut ukiumut 61-it pisarineqartarsimapput. Sumiiffinni ilisimasat naapertorlugit nanoqassuseq appariarsimanngilaq, tamannalu nannut nungusaataanngitsumik piniagaanerannut ersiutaasinnaavoq. Nungusaataanngitsumik ingerlanneqassappat tamanna nanoqatigiit minnerpaamik 1.800-uunissaat pisariaqarpoq. Kisitsit taanna nunanut allanut tuniseqqusinnginnerup atorunnaarsinneqarsinnaaneranut atomeqarsinnaanngilaq, kisianni qarsupittumik missingersuutaasinnaavoq nanoqassutsip annertussusaanut.

Nannut Tunumi sumiiffinni tamaginni siammarsimangaatsiarput aammattaaq Fram Strædet-mi sikuni saatsersuni, Grønlandshavet aamma Danmarks Strædet-mi siammaqqallutik. Nanoqatigiit siaruarsimanerat misissuineritigut naluneqanngilaq, aammattaaq arlaleriarluni satellit-inut nassitsissutinik ikkussisarsineritigut, nannut ingerlaartareri paasisaqarfigilaarneqarlarsimapput. Taamaattoq nannut siaruarsimassusaannut ilisimasat sulii amigarpot.

Qaanaap avannaani Kane Bassin-ip nanui 1994-1997-imut nalunaaqutsersuinikkut pisareqqiinikkullu Canadamiut ingerlatsiviinit Pinngortitaleriffik suleqatigalugu misissuiffigineqarput. Tassani nanoqatigiit tamaaniittut amerlassusiisa naatsorsorneqarnissaat siunertarineqarpoq 1997-imilu nannut tamaaniittut 164-inut missingerneqarput (nalorninartua 95%-iulluni: nannut 94-234). Tassalu nanoqatigiit taakkua ikittunnguupput. Nungusaataanngitsumik piniarneqassappata naatsorsorneqarpoq nannut pisarineqartut ukiumut 7-iussasut. Taamaasilluni ukiuni pingasuni kingullerni nungusaataanngitsumik piniarneq ingerlanneqarpoq.

Baffin Bugt-ip nanui 1997-imi naatsorsorneqarput 2.074-iusut (nalorninartua 95 %-iulluni: nannut 1.544-2.604), tamanna aamma nalunaaqutsersuinikkut pisareqqiinikkullu naatsorsorneqarpoq. Canadamiut kalaallillu nanoqatigiinnit taakkunanga tamakkiisumik pisarisartagaat ukiorpanni nanoqatigiit amerlassusiannut naleqqiullugu annertuallaarsimasorineqarpoq, canadamiut kalaallillu tamakkiisumik nungusaataanngitsumik piniarsinnaanerit nannunut ukiumut 70-90-it missaannut naatsorsorneqarsimavoq. 2009-mi pisassiissutigineqartut 173-iupput. Missingersuutaasumik naatsorsuinermit nanoqassutsimut 1997-imi amerlassuseritineqartut, sumiiffimmilu inuuniarnikkut atugassarititaasut, tamakkiisumillu pisaasartut tunngavigalugit 2004-mi nanoqatigiit taakkua missingersorneqarput 1.546-nut amerlassuseqartut (nalorninartua 95 %-iulluni: nannut 690-2.402).

Nannut Davis Stræde-miittut ukiuni 2005-2007-imut nalunaaqutsersuilluni misissuiffigineqarput amerlassusaallu missingersorneqarpoq 2.142-nut (nalorninartua 95 %-iulluni: nannut 1.811-2.534). Nannut taakkua ikileriarsimasorinangillat, ukiunili kingullerni sumiiffimmi inuuniarnikkut atugassarititaasunut paasissutissat takutippaat nanoqatigiit ikileriarsimasinnaanerit. Canadamiut kalaallillu tamakkiisumik ukiumut nungusaataanngitsumik piniarsinnaanerit nannunut 53-inut naatsorsorneqarsimavoq. Kalaallit nanoqatigiinnit taakkunanga ukiumut marluk missaanni pisaqartarput.

Ataatsimut isigalugu Pinngortitaleriffimmit oqaatigineqarpoq biologinit isumaqarfigineqartoq,

- a) Kane Bassin-imi Baffin Bugt-imilu nannut suli annertuallaamik pisarineqartartut taamaattumillu qangarnit ikinnerulersimasut
- b) Davis Strædemilu nannut amerlajaarsuugaluartut, kisiannili ikiliartulersimagunarput inuuniarnikkut atugassarititaasut ajorseriansimanerat peqqutigalugu, aammalu
- c) Tunumi nanoqatigiit qanoq amerlatiginerat ilisimaneqanngitsoq.

Ilanngullugu oqaatigineqartariaqarpoq siku nannut najugaat Tunumi, Baffin Bugt-imi Davis Strædemilu ukiuni qulikkuutaani kingullerni arlalinni malunnartumik annikillisimammat, tamannalu nannunut qularnangitsumik ajoqutaasimassasoq. Tunumi nanoqassutsimut tunngatillugu, toqunartut avatangiisinut ajoqutaasut peqqutigalugit uumasut ilaanni mingutsitsinerup qaffasissusaa ima annertutigaaq, kinguaassiorsinnaanerannut ajoqutaalersinnaalluni.

Pinngortitaleriffimmit oqaatigineqarpoq februar 2006-imi piniartunik 72-inik Qaanaap Upernaviullu kommunianeersunik apersuilluni misissuinermit paasissutissanik pissarsisoqarsimasoq. Misissuinerup ilimanarsisippaa, ukiuni kingullerni (1990-ikkut

aallartinnerannili ingamillu 1990-ikkut naaneranni) nunatta sineriaani nanoqarnerata annertusisimanera. Apersorneqartut amerlanersaannit ilimagineqarpoq tamanna nanoqassuseq annertuseriansimaneranut (uumasut amerlassusaat) takussutissaasoq. Kisiannili apersorneqartut ilaannit oqaatigineqarpoq, tamanna sikup annertussusaata milleriarsimaneranut aammalu sikuusarnerata sivikinnerulersimaneranut ersiutaasimasinnaasoq, silaannaap kissarnerulersimanerata kingunerisaanik.

Tamanna canadamiut nannut pillugit misissuinerisa aamma ilimanarsisippaa, tassa sinerissami qanittumi nanoqarnerulernera imaaginnanngitsoq nanoqatigiit amerlanerulersimammata, kisiannili nannut siaruarsimanerisa allannguuteqarsimanerata kingunerisimasinnaagaa, sikup minnerulersimanerata kingunerisaanik.

Baffin Bugt-imi nanoqatigiinni ukioq manna satellittikkut nassitsissutinik 20-nik ikkussuisoqarpoq. Tamanna misissuinermut ukiuni marlunni sivisussuseqartumut ilaavoq, 2011-milu Baffin Bugt-imi nannut amerlassusaat timmisartukkut kisinneqarnissaat pilersaarutaavoq, Nunavut/Canadamiut suliffeqarfiutaat suleqatigalugit. Sumiiffimmi tassani nannut nunatsinniit Nunavumiillu piniartunit iluaqutigineqarput. Aammattaaq 2012-imi pilersaarutaavoq Tunumi nannut kisinneqarnissaat, tamanna teknik-ikkut aamma aningaasaliissutitigut ajornanngippat.

Inussiarnersumik inuulluaqqusilluta

Ane Hansen
Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq